

Ὁ Μπένεττ εἶχε νεαρὸν γίβθωνα πίθηκον. Πολύλακίς εἶχεν ἐπιπλήξει αὐτόν, διότι μετετόπισε διάφορα ἀντικείμενα ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν, καὶ ἰδίᾳ διότι ἔθιξε τεμάχιόν τι σάπωνος. «Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ἔγραφον, ὁ πίθηκος εὕρισκετο ἐν τῷ δωματίῳ· ῥίψας τότε τὸ βλέμμα μου ἐπ' αὐτοῦ, εἶδον ὅτι ἐλάμβανε τὸν σάπωνα. Προσεποιήθη ὅτι ἔγραφον, καὶ οὗτος βλέπων με ἐνησυχολημένον, ἔλαβε τὸν σάπωνα καὶ ἀνεχώρησε. Ὅταν ἔφθασε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου, τῷ ὠμίλησα ἡσύχως χωρὶς νὰ τὸν τρομάξω. Ἐνοήσας ὅτι τὸν εἶχον παρατηρήσει ἐπανήλθε, καὶ ἐνκέπετο τὸν σάπωνα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐν τῇ διαγωγῇ ταύτῃ ἐνυπῆρχέ τι ἀνώτερον τοῦ ὀρμεμψύτου. Ὁ πίθηκος οὗτος σαφῶς ὑπεδήλου διὰ τῆς πρώτης καὶ τελευταίας πράξεώς του ὅτι εἶχε συνείδησιν τοῦ κακοῦ. Τί ἄλλο εἶναι κρίσις ἢ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ιδιότητος ταύτης;»

Δυνάμεθα ἐλλόγως μετὰ τοῦτο νὰ παραδειχθῶμεν καὶ τὴν ὑπαρξίν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ τὴν ἔνοιαν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ ὡς ἡμεῖς ταύτης ἀντιλαμβάνομεθα; Ὁ πίθηκος τοῦ Μπένεττ δύναται μόνον νὰ εἶχε συνείδησιν τοῦ ποιεῖν ὅ,τι ἀπῆρσεν εἰς τὸν κύριόν του, ὅ,τι ἠδύνατο νὰ τῷ ἐπιφέρῃ τιμωρίαν τινά. Ἡδύνατο νὰ κάμῃ μόνον, ὡς παρατηρεῖ ὁ Οὐζῶ, «διάκρισιν τοῦ ἐπιτετραμμένου ἢ ἀπηγορευμένου ὑπὸ ἀνωτέρας τινὸς ἰσχύος εἰς τὴν ὠφελὲ νὰ ὑπακούῃ.» Ἀφ' ἐτέρου ὅμως καὶ παρὰ πολλοῖς ἀνθρώποις ἡ ἠθικὴ ἐπὶ τῆς αὐτῆς στηρίζεται βάσει.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω γεγονότων ἀποδεικνύεται ἡ ζωηρὰ νοημοσύνη τῶν πιθήκων, ἰδίᾳ δὲ ἡ παρατήρησις, ἡ προσοχή, ἡ σκέψις, ἡ κρίσις καὶ ἡ ἐκούσιος ἐκλογή τῆς καλλίτερας μεθόδου ἐνεργείας μεταξὺ πλείστον ἄλλων προκειμένων· παρατηροῦμεν δηλαδὴ ἐν αὐτοῖς πάσας τὰς ιδιότητας τῶν νεαρῶν παιδιῶν καὶ τῶν λαῶν τῶν ἡττον ἀνεπτυγμένων ἐν κοινωνίαις.

(Ἔπεται συνέχεια).

...Α.

Εἶνε μέγα δυστύχημα νὰ μὴ ἔχῃ τις ἀρκετὸν πνεῦμα ἵνα ὁμιλῇ καλῶς, οὔτε ἀρκετὴν κρίσιν ἵνα σιωπῇ.

Ἄν θέλῃς νὰ μείνῃ κρυφὸν τὸ μυστικόν σου, μὴ τὸ εἶπῃς εἰς κανένα· διότι πῶς θέλεις ὁ ξένος νὰ εἶνε εἰς τὰς ὑποθέσεις σου μᾶλλον ἐχέμυθος ἢ σὺ αὐτός; Ἡ ἐκμυστήρευσις σου εἶνε ἤδη δι' αὐτόν ἐν κακὸν παράδειγμα καὶ μία δικαιολόγησις.

Αἱ καλά συμβουλαὶ εἶνε θησαυροί, τοὺς ὁποίους προσποιεῖται τις ὅτι ἀναζητεῖ, καὶ τοὺς ὁποίους ἀποποιεῖται ἅμα τοὺς εὖρη.

Τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ποίημα τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Ἄρ. Προβελεῖου εἶνε ἀπόσπασμα ἐκ μακροῦ καὶ καλλίστου ἐπικολυρικοῦ ποιήματος αὐτοῦ θέμα ἔχοντος τὴν γνωστὴν γερμανικὴν παράδοσιν τοῦ «Πετώτος Ὀλλανδοῦ» ἢ, ὡς γνωστόν, ἐμελοποιήσεν ὁ Βάγνερ. Τὴν παράδοσιν ταύτην ὁ ἡμέτερος ποιητὴς ἐπραγματεύθη ἐλευθέρως καὶ ἐλληνικώτερον οὕτω:

Ὁ «καταρμένος ναύτης» ἔξη εὐδαίμων εἰς ἀρχαίους χρόνους μετὰ τῆς χαριτωμένης αὐτοῦ γυναίκος, τὴν ὅποιαν ὄμως ἡ «κακὴ μάνα του» ἐξηλοτύπει καὶ ἐθασάνει, καὶ ποτε ἔσχισεν ἀγρίως διὰ τῶν ὀνύχων τὸ καλὸν πρόσωπον τῆς νέμφης, ἣτις αἱματόφυρτος παραπονεῖται εἰς τὸν ἄνδρα τῆς. Ὁ υἱὸς ἐν τῷ βρασμῷ τῆς ὀργῆς ἤγειρε χεῖρα κατὰ τῆς μητρὸς, ἣτις τὸν καταράται, νὰ πλανᾶται ἐπὶ αἰῶνας εἰς ὠκεανούς θυελλώδεις, καὶ τότε μόνον νὰ σταθῇ, ὅταν ἀγαπηθῇ πιστῶς ὑπὸ γυναικός. Ἡ γυνὴ εὐρέθη, νεάνις περικαλλῆς τὸν ἀγαπᾷ, καὶ ἡ κατὰρα λύεται.

Ἐν τῷ παρατιθεμένῳ ἀποσπάσματι: παρίσταται ὁ πατήρ τῆς νεάνιδος, ἐπιστρέψας ἄρτι ἀπὸ μακρῶν ταξιδίων καὶ διηγούμενος πῶς ὁ καταραμένος ναύτης ἔσωσεν αὐτὴν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν πειρατῶν.

Ο ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟΣ ΝΑΥΤΗΣ

Πολλὰς φοραῖς 'ς τὰ σπίτια μας κλεισμένοι
τῆς νύκτες τοῦ χειμῶνα τῆς κακῆς,
ἀρχαίαις ἱστορίαις νυκτικαῖς
ἐλέγαμε παράπυρα γερμένοι.

Κ' ἐτύχαινε συχνὰ ἡ ὀμιλία
γιὰ τὸ τρικάρτο τὸ στοιχειωμένο,
τὸν πλοίαρχό του τὸν καταραμένο,
ποῦ αἰώνιως δέρνει τρικυμία.

Θυμᾶστε; ὁ καθένας μας γυρνοῦσε
τὸ μάτι του, μὲ ταραγμένα στήθη,
'ς τὸ γείτονα, σὰν νὰ τὸν ἐρωτοῦσε,
ἐν πιστεύῃ τέτοιο παραμῦθι.

Ἄκουστέ μου μὲ προσοχὴ καὶ τώρα·
ναί, μὰ τῆς σωτηρίας μου τὴν ὥρα,
μὰ τῆ ζωῇ, ποῦ παίξει νύκτα 'μέρα
μὲ κύματα καὶ μ' ἄγριο ἀγέρα,

τὸν εἶδα τὸ φρικτὸν καραβοκύρη,
τὸ πλοῖό του τὸ εἶδα ν' ἀρμενίζῃ,
σὰν τὸ δαιμονισμένο νὰ σφυρίζῃ,
κι' ἀστροπελεκία γύρω του νὰ σπειρῃ.

Χωρὶς αὐτὸν θὰ ἤμουμε σφαγμένοι,
'ς τῆς Μπαρμπαριάς τὰ μέρη πουλημένου.
'Αρμενίζα κατὰ τὴ Μάλτα ἴσα,
γαλήνη, σιγαλιά, σκοτάδι πίσσα.

Μὰ ἓνας βρουχισμὸς μᾶς κυνηγᾷ,
σὰν ὅταν 'ς τὸ γιαλὸ τὸ κύμα σπάει.
'Εκυτταχτήκαμε μὲ ἀπορία,
δὲν εἴχαμε κοντὰ στερητὴ καμμία.

'Ανατριχίλα μ' ἄρπαξε τὸ σῶμα,
καὶ 'ς τὴν καρδιά μου ἔνοιωσα μαχαίρια,
γιατί 'ς τοῦ δράκου πῆσαμε τὸ στόμα,
'ς τῶν φοβερῶν κορσάρων τὰ λημέρια.